

А. В. Майстер,

*к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0547-4489>*

Н. С. Рязанова,

*д. е. н., професор, професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1419-1189>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.2.70

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

A. Maister,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance named after Victor Fedosov,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

N. Ryazanova,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance named after Victor Fedosov,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF BANKS IN THE FINANCIAL MARKET OF UKRAINE

У статті досліджено ключові проблеми та перспективи розвитку банків на фінансовому ринку України. Зокрема, акцентовано увагу на трьох основних функціях банківської системи: емісійної, трансформаційної, стабілізаційної. Виділено основні проблеми функціонування банків на фінансовому ринку України: фрагментарні процеси, недостатній рівень капіталізації, висока економічна та географічна концентрація, низька прибутковість та високий ризик, тінізація економіки. Перспективними напрямками сучасного банкінгу на сучасному етапі визначено необанки, Lifestyle-банки, поведінковий банкінг, омніканальний банкінг, банки як послуга, відкритий банкінг, White label banking. Напрямами сучасного розвитку банків на фінансовому ринку є формування депозитного портфелю банків за рахунок довгострокових вкладів, вдосконалення мережі відділень з альтернативними джерелами енергії та резервними каналами зв'язку; підвищення вимог до якості капіталу, активів та рівня менеджменту в банках, продовження тенденцій цифровізації на основі сучасних технологій, а також імплементація системи управління ESG-ризиками.

The article examines the key problems and prospects for the development of banks in the financial market of Ukraine. In particular, attention is focused on the three main functions of the banking system: emission, transformation, stabilization. The main problems of the functioning of banks in the financial market of Ukraine are highlighted: fragmented processes, insufficient level of capitalization, high economic and geographical concentration, low profitability and high risk, shadow economy. The promising areas of modern banking at the present stage are neobanks, Lifestyle banks, behavioral banking, omnichannel banking, banks as a service, open banking, White label banking. It

should be noted that digital banks are actively using innovative approaches to increase customer engagement, improve service quality, and promote financial inclusion. There are currently seven digital banks operating in Ukraine that were created based on the "bank-within-a-bank" concept: Monobank, Izibank, Sportbank, O.Bank, Neobank, Todobank, and Vlasnyi rukun. These banks represent the latest financial models that provide customers with accessibility and convenience of services through digital channels. The areas of modern development of banks in the financial market are the formation of the deposit portfolio of banks at the expense of long-term deposits, improvement of the network of branches with alternative energy sources and backup communication channels; increasing requirements for the quality of capital, assets and the level of management in banks, continuation of digitalization trends based on modern technologies, as well as implementation of an ESG risk management system. An important aspect of further improving banking activities in Ukraine is the implementation of the policy outlined by the NBU in the White Paper. This concerns the implementation of an ESG risk management system. As stated in the White Paper, the peculiarity of banks lies in the duality of the impact of ESG risks on them. On the one hand, ESG risks can directly affect the bank's activities (for example, damage to the bank's building as a result of war or natural disaster). On the other hand, risks are also inherent in the activities of bank clients (changes in the market, disruptions in the provision of banking products/services), which can lead to, for example, credit and market risks. At the same time, the impact of banks on the development of ESG factors is also dual: through the economic activities of the bank itself and through the activities of its clients.

Ключові слова: банківська система, банки, фінансовий ринок, цифровізація, банківські інновації, економічне відновлення, фінансовий посередник, Біла книга з управління ESG-ризиками.

Key words: banking system, banks, financial market, digitalization, banking innovations, economic recovery, financial intermediary, White Paper on ESG risk management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Фінансовий ринок є важливим сегментом національної економіки в будь-якій країні, і одна з ключових ролей на ньому належить банкам. В Україні модель фінансового ринку банкоорієнтована, і банки є універсальними фінансовими інституціями, реалізуючи широке коло функцій фінансових посередників: від розрахункових, кредитних та депозитних операцій — до таких як зберігання та обслуговування фінансових цінностей учасників фінансового ринку. Акумулюючи значну частину капіталу суспільства, банки є важливим джерелом фінансування економіки країни. На сучасному етапі зовнішніх та внутрішніх викликів, важливою умовою стабільності економіки України є подальший розвиток банківської діяльності. Після широкого публічного обговорення Правління Національного банку України схвалило у червні 2025 року Білу книгу з управління екологічними, соціальними та управлінськими (Environmental, Social, and Governance — ESG) ризиками у фінансовому секторі (Біла книга) [1], що стало черговим кроком для наближення фінансового сектору України до норм Європейського Союзу (ЄС). Дана стаття розглядає ключові проблеми та перспективи розвитку банків як локомотиву економічного розвитку України що робить тему дослідження актуальною.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням функціонування та розвитку банківської системи у зарубіжній і вітчизняній літературі займалося багато науковців, серед яких Боденчук Л., Борисюк О., Гура О., Данилишин В., Діба М., Ліганенко І., Лобунець Т., Мещеряков А., Рибак О., Синиця С., Шматковська Т. Проте питання щодо проблем та перспектив розвитку банків на фінансовому ринку України потребують подальших досліджень з врахуванням сучасних умов.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є виявлення ключових проблем, а також обґрунтування перспектив розвитку банків на фінансовому ринку України шляхом підвищення їх ефективності з використанням інноваційних підходів та наближення до норм ЄС.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Центральну роль в економічному розвитку України та держави загалом відіграє банківська система, адже вона бере участь та має значний вплив на всі процеси господарських відносин. Банківська система — потужна складова економічної системи країни, і діяльність

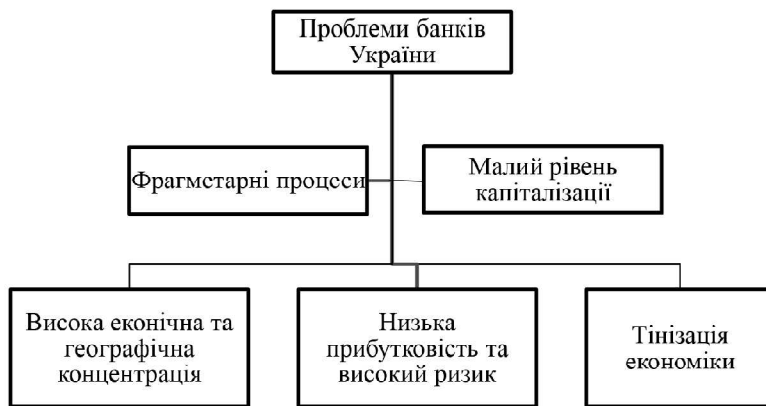

Рис. 1. Проблеми функціонування банків в Україні

Джерело: складено авторами.

банків чітко регламентується, що забезпечує фінансову стійкість. Регулювання банківською діяльністю та нагляд за нею реалізується відповідно до Конституції України, Закону України "Про банки і банківську діяльність", Закону України "Про Національний банк України" та нормативно-правових актів Національного банку України. Важливим дороговказом євроінтеграційного руху для банківського сектору в Україні стала і Біла книга.

Згідно фінансової теорії та практики виокремлюються три головні функції банківської системи, а саме:

— Створення грошей і регулювання їх маси — забезпечується оперативною зміною банками маси грошей в обігу, через збільшення або зменшення її відповідно до зміни попиту на гроші. Задля виконання цієї функції залучені всі ланки банківської системи.

— Трансформаційна функція полягає в мобілізації тимчасово вільних коштів суб'єктів підприємництва та громадян і передачі їх у формі кредиту іншим суб'єктам.

— Стабілізаційна функція спрямована на створення стабільних умов для існування та функціонування банків і грошових ризиків. Забезпечення стабілізаційної функції досягається шляхом регулювання усіх складових діяльності банківської системи, та встановлення відповідних механізмів нагляду, та контролю за дотриманням чинного законодавства, та банківської діяльності.

Банки, як посередники, є головними на фінансовому ринку України, і їх функціонування необхідне для роз-

витку вітчизняної економіки. Але наростання фінансових кризових явищ у світі та воєнна агресія Росії створюють серйозні виклики для української банківської системи. Крім того, актуальним для банківської системи України стає побудова та розвиток системи управління ESG-ризиками. Все це обумовлює актуальність досліджень проблем розвитку банківської системи та пошук шляхів їх рішення.

З інвестиційної точки зору проблеми банку розглянув Пшик Б.І. [2]. Він виділив проблеми в 4 групи:

Перша група — проблеми пов'язані з макроекономічними проблемами (низька конкурентоздатність, інфляція, надмірне оподаткування, високі проценти по кредитах, інвестиційна пасивність населення).

Друга група — пов'язана з обсягом та характером ресурсної бази (низький рівень монетизації економіки, погана робота грошово-кредитної системи).

Третя група — пов'язана зі макроекономічною політикою держави (відсутність механізмів регулювання відносин між державою і банками у сфері інвестування).

Четверта група — відсутність активності банків у сфері інвестування (низька платоспроможність позичальника, високі ставки по кредитах, великі ризики для банку).

У 2024 році ситуація на фінансовому ринку була нестабільною. Різке падіння економіки, девальвація курсу гривні та військові дії в Україні серйозно вплинули на загальний соціально-економічний розвиток усієї країни, особливо на фінансовий сектор. Вплив кризи на економіку, особливо на банківську сферу, залежить від багатьох факторів, але основними серед них є: значний обсяг непрацюючих кредитів, залежність від іноземного капіталу і високий ризик портфелів банківських активів. Крім того, на додаток до перерахованих проблем, вважаємо, що українська банківська сфера має багато функціональних характеристик, які перешкоджають її подальшому розвитку: низька капіталізація; висока економічна та географічна концентрація; децентралізовані процеси, які не контролюються державними регуляторами; високі ризики; вплив тіньової економіки (рис. 1).

Докладно опишемо кожну з цих характеристик:

1. Фрагментарні процеси.

Станом на 01 серпня 2025 р. з 60 працюючих (ліцензованих) банків в Україні 26 фінансових установ — з іноземним капіталом, з них 19 банків — зі 100% іноземним капіталом (табл. 1) [3].

З таблиці 1 кількість банків з 2013 по 2025 року зменшилась втричі з 180 до 60, але кількість банків з 100% іноземним капіталом збільшилися з 19 до 23 протягом 2014—2022 років, що говорить про збільшення участі іноземних банків на фінансовому ринку України, а потім зменшилася на 2025 до 19 банківських установ.

Наявність банків з іноземним капіталом на фінансовому ринку України несе в собі як позитивні, так і негативні аспекти.

Таблиця 1. Кількість діючих банків 2014—2025 рр.

	Кількість діючих банків	З них з іноземним капіталом	У т.ч. зі 100% іноземним капіталом
на 1.01.2014	180	49	19
на 1.01.2015	163	51	19
на 1.01.2016	117	41	17
на 1.01.2017	96	38	17
на 1.01.2018	82	38	18
на 1.01.2019	77	37	23
на 1.01.2020	75	35	23
на 1.01.2021	74	33	23
на 1.01.2022	71	33	23
на 1.01.2023	67	30	22
на 1.01.2024	63	26	19
на 1.01.2025	61	26	19
на 1.08.2025	60	26	19

Джерело: [3].

До позитивних аспектів відносяться [4]:

– використання іноземного досвіду у сфері фінансового оздоровлення банків та реструктуризації, що є необхідним під час фінансової кризи;

– зростання якості системи керування ризиками в банківській сфері;

– впровадження сучасних технологій та методів банківської діяльності;

– зміцнення стабільності джерел обсягів банківських ресурсів та їх зростання;

– збільшити кількість видів банківських продуктів;

– підвищити рівень кваліфікації банківських працівників.

Основні негативні наслідки включають:

– іноземні банки мають бажання надавати позики лише великим компаніям, не приймаючи пропозиції від дрібних клієнтів і перекладаючи їх кредитування на українські банки;

– присутність банків з іноземним капіталом на ринку України послаблює його позиції. Українські дрібні банки, які не можуть підтримувати конкуренцію, банкрутують.

Внаслідок цього, на погляд експертів Асоціації українських банків (АУБ, велике підняття частки іноземного капіталу в банківській системі України не привело до здешевлення кредитних ресурсів та не допоможе залучити прямих інвестицій. Крім того, коротко— та середньострокові позики у іноземній валюті будуть зосереджені на ринках землі та споживчих товарів. Що призведе не лише до підняття цін на товари на цих ринках, а й до спотворення торговельного балансу країни.

Також експерти АУБ зазначили, що підняття іноземного капіталу призвело певні фрагментарні процеси, які загальмували подальший розвиток українського банківського сектору.

На погляд експертів асоціації, щоб українська банківська система могла здійснювати свої функції, потрібно "позбутися розчленування банківської системи і зробити її цілісною щодо свого призначення, щоб кожен окремий банк і всі разом працювали в одному напрямі — забезпечення фінансовими ресурсами української економіки, отримуючи при тому свої прибутки".

2. Малий рівень капіталізації.

Як зазначають українські вчені, об'єктивно необхідно збільшувати розмір капіталу та активів українських банків, оскільки українські банки мають дуже малі активи у міжнародному порівнянні, і однією з довгострокових тенденцій у банківському секторі має стати консолідація та злиття банків.

3. Висока економічна та географічна концентрація.

Українські банки скорочують відділення і переводять обслуговування в онлайн-формат. За останні 15 років відділень стало вчетверо менше. Що стосується регіональної концентрації, то аналіз розподілу банківської мережі показує, що більшість банків зосереджено в кількох великих містах (таблиця 2).

Згідно таблиці 2. кількість банків у місті Києві та Київській області становила 20% від загальної кількості. Загалом, майже 30% від загальної кількості банків працюють у Дніпропетровській, Львівській, Харківській та Одеській областях. Така концентрація здебільшого по-

Таблиця 2. Кількість відділень по областях України 2024 р.

Область	Кількість відділень на область, од.	Частка відділень на область, %
Вінницька	213	3,56%
Волинська	126	2,11%
Дніпропетровська	567	9,48%
Донецька	188	3,14%
Житомирська	162	2,71%
Закарпатська	155	2,59%
Запорізька	244	4,08%
Івано-Франківська	172	2,87%
Київська	263	4,40%
Кіровоградська	144	2,41%
Луганська	37	0,62%
Львівська	432	7,22%
Миколаївська	159	2,66%
Одеська	437	7,30%
Полтавська	298	4,98%
Рівненська	133	2,22%
Сумська	156	2,61%
Тернопільська	116	1,94%
Харківська	363	6,07%
Херсонська	104	1,74%
Хмельницька	159	2,66%
Черкаська	170	2,84%
Чернівецька	97	1,62%
Чернігівська	150	2,51%
м. Київ	939	15,69%
Загалом	5984	100,00%

Джерело: [3].

яснюється тим, що ці регіони є найбільш промислово розвиненими в Україні та мають досить високу інвестиційну оцінку. Така ситуація потребує подальшого розгляду питання про створення регіональних і місцевих банків для наближення конкретних банківських послуг до корпорацій з урахуванням особливостей економічного розвитку регіонів і міст.

4. Низька прибутковість і високий ризик.

Фінансова стійкість банків заснована на їхній прибутковості.

У 2025 році позичальники зіткнулися зі значними труднощами під час погашення кредитів, а ризики банківських операцій суттєво зросли.

Основним ризиком для української банківської системи сьогодні є погіршення платоспроможності фінансових позичальників у зв'язку зі складною політичною та економічною ситуацією. Існує кілька негативних чинників, включно з політичною нестабільністю, погіршенням стану державних фінансів і зовнішньої ліквідності, зниженням інвестиційної активності, скороченням виробництва, а також знеціненням національної валюти.

Крім того, інтенсивне залучення вільних коштів населення і компаній за високими реальними депозитними ставками та спрямування їх на непродуктивне споживання державою (облігації внутрішньої державної позики), споживче кредитування та імпорتنний кредит поглиблюють кризу та підвищують ризики ліквідності в українській економіці [5].

На нашу думку, основними напрямками діяльності щодо зниження рівня ризику банківської системи України в середньостроковій перспективі є:

— диверсифікація банківських активів і впровадження нових депозитних програм;

— скорочення операційних витрат;

— підвищення рівня капіталу банківського сектору шляхом залучення додаткового акціонерного капіталу, поліпшення розміру та співвідношення регулятивного капіталу і методології розрахунку коефіцієнтів ризику;

— удосконалення процедур реструктуризації, реорганізації та ліквідації банків;

— розвиток структури банківського сектору в напрямі оптимального поєднання великих банків з філіальною мережею та регіональних і місцевих банків;

— створення умов для залучення інвестицій у вітчизняну банківську систему, тією мірою, якою вони не створюють значних фінансових ризиків.

5. Тіньова економіка.

Більшість країн світу стикаються з проблемою перебування в тіні економічної активності. На думку експертів МВФ, частка тіньової економіки збільшується на ранніх стадіях переходу до ринку, але потім знижується в міру просування реформ і зменшення корупції в державних установах.

Через початок війни на території України, фінансову нестабільність, зростаючу паніку серед економічних суб'єктів і посилення адміністративного тиску тіньова економіка 2025 року сягає високого рівня, оцінюваного Міністерством економічного розвитку і торгівлі в 44% від офіційного ВВП. Масштаби тіньової економіки України такі, що вона стає загрозою національній безпеці. Відомо, що розмір тіньової економіки впливає на величину ризиків відмивання грошей для банків (більшість тіньових схем в українській економіці неможливі без залучення або прямої участі банків).

Отже, специфіка функціонування українського банківського сектору — це фрагментарні процеси з недостатнім управлінням, низькою капіталізацією, значною економічною та географічною концентрацією, високим рівнем ризику, сповільненням його розвитку та загрозливими наслідками тіньової економіки.

Проте перспективи подальших досліджень у цій царині можна розглядати як розробку низки заходів щодо впровадження елементів альтернативного банкінгу в сучасні банківські відносини, а саме поступове (еволюційне) перетворення традиційних банків на "креативні" банки. Водночас поняття "креативний банкінг" пов'язане з категорією "креативна економіка", основними характеристиками якої є висока роль нових технологій і відкриттів у різноманітних галузях людської діяльності, високий ступінь невизначеності, великий обсяг наявних знань і гостра потреба у створенні нових [6].

Тому, щоб ефективно функціонувати в "креативній економіці", банкам необхідно постійно трансформуватися, диверсифікуючи свої стратегії та напрями діяльності.

Банківська система будь-якої країни є невід'ємною частиною її економіки і здійснює значний вплив на її розвиток, тому для ефективного функціонування фінансового ринку важлива стабільність банківської системи.

Банківська система вважається стабільною, якщо вона:

1) сприяє ефективному розподілу коштів у просторі та часі;

2) дає змогу оцінювати, встановлювати ціни, розподіляти та управляти фінансовими ризиками;

3) вона зберігає здатність виконувати ці основні функції в умовах зовнішніх потрясінь і зростаючих дисбалансів.

Загалом, характерними ознаками стабільної банківської системи можна вважати відсутність банкрутства банків, прибутковість, відповідність національному законодавству, виконання покладених функцій у звичних умовах і за умов зовнішніх потрясінь або посилення диспропорцій з можливою трансформацією відповідно до викликів часу. У різних економічних ситуаціях банківські установи можуть дещо втрачати окремі елементи стабільності, що впливає в цілому на банківську систему країни. У такому разі повинні бути передбачені механізми, що запобігатимуть "розхитуванню" такими банківськими установами економіки країни. Для забезпечення стабільності банків державному регулятору треба вчасно виявляти проблемні установи, уживати заходів щодо їх оздоровлення чи виведення з ринку. Важливу роль у забезпеченні стабільності банківської системи відіграють соціальна і політична стабільність у країні, стабільність національної грошової одиниці, рівень корумпованості тощо [7].

Аналізуючи показники розвитку та виконання функцій, покладених на банківську систему, можна сказати, що українська банківська система не є стабільною. Вона не характеризується надійністю, збалансованістю та пропорційністю структурних елементів і не може підтримувати стійку рівновагу.

Українські науковці виокремлюють наступні перспективні напрями сучасного банкінгу [8]:

— Необанки (Neobanks). Цифрові банківські установи, що не мають традиційних відділень і відрізняються від звичайних банків своєю повністю цифровою інфраструктурою, не використовуючи застарілі сервери для своєї діяльності. Приклади основних необанків включають такі організації як ABN Amro, Adyen, Ant financial, і інші великі назви в галузі, такі як Monzo, N26, Revolut, які є попередниками у цій ніші цифрових фінансових послуг.

— Lifestyle-банкінг. Перетворює банк у важливий елемент щоденного життя роздрібних клієнтів, змішуючи фінансові послуги з повсякденними аспектами їхнього життя. Основною ідеєю є створення унікальних дата-сетів та бізнес-моделей, де платіжні системи стають вільними для користувача. Lifestyle-банкінг також залучає користувачів до активного використання різноманітних нефінансових послуг, роблячи банківську діяльність майже непомітною. Підхід "банк як медіа" включає створення та розповсюдження контенту, спрямованого на покращення фінансових звичок користувачів, як, наприклад, програма Better Money Habits від Банку Америки, що допомагає клієнтам краще розуміти та управляти своїми фінансами.

— Поведінковий банкінг (Behavioral banking). Зосереджений на аналізі клієнтських поведінкових шаблонів для підвищення комфорту їхнього життя. Водночас, основна мета цього напрямку полягає в ідентифікації та запобіганні потенційних проблем клієнтів, забезпечуючи їх захист від можливих фінансових пасток. Серед прикладів можна виокремити Shift Technology у Франції, Klarna, Data-driven, Discovery Bank у ПАР та додаток Vitality Money, що базується на даних для прийняття рішень.

— Омніканальний банкінг (Omnichannel banking). Забезпечує інтеграцію всіх доступних банківських каналів, аби клієнти могли користуватися однаковими послугами через будь-який зручний для них канал, чи то онлайн, чи офлайн. Наприклад, Укрсиббанк, Alior Bank і mBank в Польщі, DenizBank у Туреччині та RBS у Великобританії, які пропонують додаток GetCash для поліпшення зручності доступу.

— Банк як послуга (Bank-as-a-service, BaaS). Пропонує оренду банківської інфраструктури. Це дозволяє клієнтам користуватися повним спектром банківських функцій без необхідності вкладати в їх розробку. До провідних провайдерів BaaS відносяться solarisBank, Bankable, Treezor, 11:FS Foundry, Cambr, ClearBank, Starling Bank та інші, з прикладом застосування такої моделі у додатку Dozens від Fidor Bank та інших.

— Відкритий банкінг (Open banking). Відіграє роль основної складової у розвитку платформ BaaS, стаючи вирішальним елементом для прозорості фінансових операцій клієнтів. Ця система забезпечує користувачам доступ до інформації про можливості та функції їхніх банківських рахунків, не вдаючись у складні технічні деталі, які притаманні BaaS. Зразками застосування цієї концепції є додатки Monzo, Starling та Revolut.

— White label banking. Є розширенням ідей BaaS та Open banking, де фінансові послуги надаються не самими банками, а сторонніми компаніями, що використовують чужу технологічну платформу. Це дозволяє швидко виходити на ринок з готовими рішеннями. Серед глобальних прикладів використання цієї моделі можна виокремити RadarPayments у Швейцарії, Optherium у США та Естонії, CurrencyCloud у Великобританії, Limepay у Австралії, Mbanq у Німеччині.

Зазначимо, що цифрові банки активно використовують інноваційні підходи для підвищення рівня залученості клієнтів, покращення якості обслуговування та сприяння розвитку фінансової інклюзії.

Під діджиталізацією розуміється процес застосування цифрових технологій для створення нових або вдосконалення існуючих технологічних процесів, що відповідають сучасним умовам бізнесу та ринковим вимогам. У більш вузькому значенні, діджиталізація включає інтеграцію сучасних цифрових технологій в різні галузі економіки країни [9, с. 17].

Необанки представляють собою цифрові банківські інститути, які функціонують виключно онлайн, відмовляючись від застарілих серверних технологій. Ці банки активно реагують на зростаючий інтерес споживачів, вводячи інноваційні функції, такі як захист від овердрафту та стимули для нових клієнтів, а також надають послуги тим, хто не має доступу до звичайних банківських послуг. Більшість необанків пропонують свої основні послуги безкоштовно за моделлю "freemium", вимагаючи плату за додаткові опції. Необанки мають ряд переваг: низька вартість більшості продуктів і послуг та велика зручність, яка дозволяє технічно обізнаним користувачам управляти своїми фінансами через один додаток в будь-який час доби. Однак, зазначимо, існують і певні проблеми: зокрема, висока технічна залежність від наявності смартфона та Інтернету.

Варто зауважити, що в Естонії 99% банківських транзакцій виконуються через інтернет-банкінг, у той

час як у Європі та США цей показник становить близько 40%.

В Україні наразі функціонують сім цифрових банків, які були створені за концепцією "банку в банку": Monobank, Izibank, Sportbank, O.Bank, Neobank, Todobank та "Власний рахунок". Ці банки представляють новітні фінансові моделі, які забезпечують клієнтам доступність та зручність послуг через цифрові канали.

Згідно з дослідженням В.І. Данилишина, основні фактори, які мають бути вирішені для просування цифрової трансформації, включають [10, с. 19]:

— Розробку чіткої концепції розвитку: визначення стратегічних напрямків розвитку цифрових послуг.

— Відмова від застарілих технологій та стереотипів: заміна застарілих систем та методів на більш ефективні, що відповідають сучасним вимогам ринку.

— Вирішення цих проблем сприятиме більш швидкому переходу українських банків на цифрові платформи, зменшенню залежності від відділень та оптимізації внутрішніх процесів.

Вирішення актуальних проблем банківської системи в Україні вимагає комплексного підходу та впровадження різноманітних заходів. На наш погляд, напрямами подальшого розвитку банків на фінансовому ринку України є:

— формування депозитного портфелю банків за рахунок довгострокових вкладів для уникнення наслідків надлишкової ліквідності банків;

— вдосконалення мережі відділень з альтернативними джерелами енергії та резервними каналами зв'язку;

— підвищення вимог до якості капіталу, активів та рівня менеджменту в банках;

— продовження інноваційних технологій цифровізації, розвитку новітніх банківських продуктів на основі сучасних технологій;

— стимулювання населення та бізнес до кредитування через зниження вартості позичкового фінансування.

Важливим аспектом подальшого удосконалення банківської діяльності в Україні є реалізація політики, наміченої НБУ у Білій книзі. Йдеться про імплементацію системи управління ESG-ризиками. Як зазначено у Білій книзі, особливості банків полягає у двоїстості впливу на них ESG-ризиків. З одного боку, ESG-ризики можуть безпосередньо впливати на діяльність банку (наприклад, пошкодження будівлі банку внаслідок війни або стихійного лиха). З іншого боку, ризики властиві і діяльності клієнтів банку (зміни на ринку, перебої в наданні банківських продуктів/послуг), що може призвести до, наприклад, кредитного та ринкового ризиків. Водночас вплив банків на розвиток ESG-факторів також двоїстий: через господарську діяльність самого банку та через діяльність його клієнтів [1].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В Україні модель фінансового ринку банкоорієнтована, і банки є універсальними фінансовими інституціями, реалізуючи широке коло функцій фінансових посередників: від розрахункових, кредитних та депозитних

операцій — до таких як зберігання та обслуговування фінансових цінностей учасників фінансового ринку. Акумуляуючи значну частину капіталу суспільства, банки є важливим джерелом фінансування економіки країни. Регулювання банківською діяльністю та нагляд за нею реалізується відповідно до Конституції України, Закону України "Про банки і банківську діяльність", Закону України "Про Національний банк України" та нормативно-правових актів Національного банку України. Важливим дороговказом євроінтеграційного руху для банківського сектору в Україні стала і Біла книга. Згідно фінансової теорії та практики виокремлюються три головні функції банківської системи, а саме: емісійна, трансформаційна, стабілізаційна. Специфіка функціонування українського банківського сектору — це фрагментарні процеси з недостатнім управлінням, низькою капіталізацією, значною економічною та географічною концентрацією, високим рівнем ризику та загрозливими наслідками тіньової економіки. Цифрові банки активно використовують інноваційні підходи для підвищення рівня залученості клієнтів, покращення якості обслуговування та сприяння розвитку фінансової інклюзії. В Україні наразі функціонують сім цифрових банків, які були створені за концепцією "банку в банку": Monobank, Izibank, Sportbank, O.Bank, Neobank, Todobank та "Власний рахунок". Ці банки представляють новітні фінансові моделі, які забезпечують клієнтам доступність та зручність послуг через цифрові канали. Напрямами подальшого розвитку банків на фінансовому ринку України є: формування депозитного портфелю банків за рахунок довгострокових вкладів для уникнення наслідків надлишкової ліквідності банків; вдосконалення мережі відділень з альтернативними джерелами енергії та резервними каналами зв'язку; підвищення вимог до якості капіталу, активів та рівня менеджменту в банках; продовження інноваційних технологій цифровізації, розвитку новітніх банківських продуктів на основі сучасних технологій; стимулювання населення та бізнесу до кредитування через зниження вартості позичкового фінансування; імплементацію системи управління ESG-ризиками.

Література

1. Біла книга з управління екологічними, соціальними та управлінськими (Environmental, Social, and Governance — ESG) ризиками у фінансовому секторі. НБУ, 30 червня 2025: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/shvaleno-bilu-knigu-z-upravlinnya-esg-rizikami-u-finansovomu-sektori>
2. Пшик Б. І. Актуальні проблеми розвитку інвестиційної діяльності в Україні. УБС НБУ. 2011. С. 24—32.
3. Сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
4. Білорус О. Фінансова глобалізація: парадигмальні зрушення й ризики. Фінанси України. 2014. № 7. 7—17 с.
5. Борунов В. Б. Аналіз розвитку національного сегменту світового ринку фінансових послуг. Т. 3. Київ. 2011. С. 1140—1148.
6. Діба М. І. Інтернаціоналізація банківської системи України. Науковий вісник Національного університету ДПС України. 2010. № 1 (49). С. 36.

7. Євтух Л. Б., Швед І. М. Світовий досвід забезпечення стабільності банківської системи. Вісник університету банківської справи. 2016. № 1—2. С. 17—23.

8. Стащук О., Борисюк О., Шматковська Т. Роль банківських інновацій на фінансовому ринку в умовах глобального фінансового простору. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2020. № 4. С. 71—79.

9. Мещеряков А., Боденчук Л., Ліганенко І., Рибак О., Лобунець Т. Тенденції розвитку банківської системи України в умовах воєнних дій та глобалізаційних впливів. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2023. Вип. 3 (40). С. 8—22.

10. Данилишин В. І., Синиця С. М. Діджиталізація на ринку фінансових послуг: сутність та значення для економіки України в умовах сьогодення Трансформаційна економіка. 2023. № 3. С. 16—20.

References:

1. National Bank of Ukraine (2025), "White Paper on the management of environmental, social and governance (ESG) risks in the financial sector", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/shvaleno-bilu-knigu-z-upravlinnya-esg-rizikami-u-finansovomu-sektori> (Accessed 01 Jan 2026).
2. Pshyk, B.I. (2011), "Actual problems of banking investment in Ukraine", UBS NBU, pp. 24-32.
3. National Bank of Ukraine (2025), available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (Accessed 01 Jan 2026).
4. Bilorus, O. (2014), "Financial globalization: paradigm shifts and risks", Finansy Ukrainy, vol. 7, pp. 7—17.
5. Borunov, V.B. (2011), Analiz rozvytku natsional'noho segmentu svitovoho rynku finansovykh posluh [Analysis of the development of the national segment of the global financial services market], vol. 3. Kyiv, Ukraine, pp. 1140—1148.
6. Dyba, M.I. (2010), "Internationalization of the banking system of Ukraine", Naukovyj visnyk Natsional'noho universytetu DPS Ukrainy, vol. 1 (49), pp. 36.
7. Yevtukh, L.B. and Shved, I.M. (2016), "World experience in ensuring the stability of the banking system", Visnyk universytetu bankiv'skoi spravy, vol. 1—2, pp. 17—23.
8. Staschuk, O. Borysiuk, O. and Shmatkov'ska, T. (2020), "The role of banking innovations in the financial market in the conditions of the global financial space", Ekonomichnyj chasopys Shkhidnoevropejs'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrainky, vol. 4, pp. 71—79.
9. Mescheriakov, A. Bodenchuk, L. Lihanenko, I. Rybak, O. and Lobunets', T. (2023), "Trends in the development of the banking system of Ukraine in the conditions of military operations and globalization influences", Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, vol. 3 (40), pp. 8—22.
10. Danylyshyn, V.I. and Synytsia, S.M. (2023), "Digitalization in the financial services market: essence and significance for the economy of Ukraine in today's conditions", Transformatsiina ekonomika, vol. 3 (03), pp. 16—20.

Стаття надійшла до редакції 10.01.2026 р.